

ЧОРНОБИЛЬСЬКА ТРАГЕДІЯ: ПОГЛЯД КРИЗЬ ДЕСЯТИЛІТТЯ

На відстані трьох десятиліть від аварії на ЧАЕС страшний спадок найжахливішої планетарної техногенної катастрофи набув прикладного значення. Життя бере верх, хоча рани ніколи не загояться. Радіоактивно забруднені території залишатимуться такими тисячі років, однак больовий шок поволі минув, поступився місцем прагматичному підходу до ситуації. Чим далі її розглядають із позицій набутого унікального досвіду з обслуговування зруйнованого атомного реактора й навколишньої зони відчуження. У цьому переконався і голова КОДА Максим Мельничук, відвідавши Чорнобильську АЕС.

Юрій САХНО
Фото Володимира
ДАВИДЕНКА

**МАЙБУТНІЙ
ПРОМИСЛОВИЙ
ОСЕРЕДОК РЕГІОНУ**

За словами голови Держагентства з управління зоною відчуження Віталія Петрука, на цій території нині мешкають 157 самоселів, на ЧАЕС працюють 2,5 тис. фахівців, які щодня приїздять на роботу зі Славутича. До цієї кількості потрібно додати й нечисленний загін лісівників, пожежників, шляховиків, фахівців інших служб. Водночас усе частіше лунає незвична раніше характеристика призначення зони.

– Інвестиційну привабливість зони розподілено на дві частини: на одній можна утворити заводчик, на решті земель, забруднених трансурановими елементами з періодом напіврозпаду 24 тис. років, ніколи не відновиться повноцінне життя. Цей терен отримає статус спеціальної промислової зони під будівництво інфраструктури з розміщення й утилізації радіоактивних відходів. Зрештою, нині 90 відсотків таких відходів тут і перебуває. Можливе й зведення підприємств альтернативної енергетики, приміром, сонячної. Тобто, якщо буде все гаразд з інвестиціями, на мапі Київщини виникне новий промисловий осередок, – розповідає Віталій Петрук.

Потенційних інвесторів цікавлять перспективи співпраці, однак практичні зрушення відбудуться тільки з врегулюванням земельного питання.

Необхідно на законодавчому рівні закріпити механізм передачі земель зони відчуження в оренду чи під інший статус користування.

– Із зведенням нових об'єктів відкривається унікальна можливість вторинного використання ресурсів та нинішніх інфраструктурних об'єктів ЧАЕС. За їхній рахунок можна створити робочі місця, отже – наповнити місцеві бюджети. Буде й майданчик залучення міжнародних екопроектів, програм із вивчення біологічного розмаїття, охорони здоров'я. Ми відкриті до діалогу з перетворення депресивного регіону на перспективний, – наголошує Максим Мельничук.

ЕКОЛОГІЮ ВРЯТУЄ «АРКА»

Уже тривалий час створюють інфраструктуру утилізації радіоактивних відходів. Зокрема, на 80 відсотків компанією «Holtec International» (США) реалізовано проект із будівництва сховища відпрацьованого ядерного палива (СВЯП-2). Узагалі процедура міжнародної співпраці доволі складна, потребує поетапного контрактного оформлення, експертних досліджень. Скажімо, торік у серпні між «Holtec International» та ТОВ «ЮТЕМ-Інжиніринг» і корпорацією «Укртрансбуд» укладено угоду про завершення будівельно-монтажних, приймально-здавальних робіт на майданчику СВЯП-2. Американська компанія виготовляє двостінні екрановані пенали (до 2019-го заплановано 231 пенал), де власне й зберігатимуть сухі відходи. Нині відпрацьоване ядерне паливо й додаткові поглиначі зберігають у воді, тобто в сховищі мокрого типу СВЯП-1. Зведення СВЯП-2 вирішить питання довготривалого (мінімум сто років) зберігання таких відходів.

Небаченим досі креативним творінням передової інженерної думки є новий безпечний конфайнмент, що в просторіччі дістав назву «Арка». Ця технічно складна споруда з внутрішньою системою життєзабезпечення має аркову конструкцію заввишки 108 м. Рейками її насунуть на четвертий зруйнований енергоблок. Так обмежать поширення радіоактивних речовин. Під захистом конфайнмента демонтуватимуть нестабільні конструкції, вилучать паливомісткі матеріали, відходи. Вартість проекту, фінансовими донорами якого є десятки країн, становить понад 1,4 млрд. євро. Нині освоєно майже 950 млн.

– Конфайнмент буде консорцієм «NOVARKA» (великі будівельні компанії VINCI й Bouygues із Франції). Відповідальність за логістичне забезпечення, доставку вантажів, дозиметричний контроль, переміщення ядерних відходів тощо – покладено на українську сторону. Французькі колеги привчили працювати по-європейськи: кожну затримку в роботі списували на нас, включали «лічильники», висували претензії на неабиякі суми, – розповідає гендиректор ДСП «Чорнобильська АЕС» Ігор Грамоткін.

За його словами, у липні 2013-го французи висунули претензії «вагою» аж 108 млн. євро. Україні не вважали їх обґрунтованими. Незалежна арбітражна компанія в Лондоні розглянула цю суперечку. Через рік українська сторона доповіла про відхилення всіх претензій як безпідставних. Асамблея донорів відзначила цю обставину, а також якість виконаної українцями роботи. За словами гендиректора ЧАЕС, введення «Арки» в експлуатацію заплановано на листопад цього року.

Ігор Грамоткін каже, що будувати значно легше, ніж потім узгоджувати з контролюючими органами. Потрібна рішуча позиція Уряду, аби не заплутатися в паперовій казуїстиці. Іноді доходить до абсурду. Такий підхід до справи, коли завершальні роботи проходять успішно, а паперовий тягар усе гальмує, викликає категоричне неприйняття в інвесторів. Більше того, на минулій асамблеї донори проекту заявили: затримки введення в експлуатацію оплачуватиме Україна. Ціна питання варіює від 300 тис. до 3 млн. євро за день затримки. Українські фахівці готують пропозиції на розгляд Кабміну, аби чітко регламентувати порядок введення в експлуатацію «Арки».

ІЗ ДЕРЖАВНИЦЬКИХ ПОЗИЦІЙ

Із керівником області ЧАЕС навідали його заступник Андрій Янченко, керівники структурних підрозділів обласної виконавчої влади.

– Поїздка відбувається в рамках відпрацювання плану заходів до 30-х роковин аварії на ЧАЕС і відповідного доручення Президента України. Відзначу належний професіоналізм вітчизняних та іноземних фахівців. Присмисно констатувати, що більшість робіт на будмайданчику виконують українські компанії в співпраці з представниками кількох країн, які є інвесторами, фінансовими й технічними консультантами, співавторами проекту, – зауважує Максим Мельничук.

Зона відчуження має шанс на перспективність: залучення інвестицій сприятиме різнопрофільній діяльності. Це вирощування лісів, лісопереробка, культивування технічних культур, виробництво мастил і технічних олій, переробка металобрухту тощо.